
AȘEZAREA DIN SEC. II-I î.H. DE LA DOLHEȘTII MARI – SUCEAVA

de Mugur Andronic

In cadrul săpăturilor arheologice efectuate în cursul anilor 1988-1989 în comuna Dolhești, pe tarlăua "Țârnuica", amplasată pe o terasă înaltă din dreapta Pârâului Diudului (afluent de stânga al Șomuzului Mare), pe lângă descoperirea urmelor materiale ale unor locuințe datând din secolele VII-VIII d.H.¹ s-au mai descoperit șase complexe de locuire aparținând culturii Poienеști – Lukašovka (sec. II-I î.H.).

Descrierea acestor din urmă descoperiri se prezintă în continuare, cu precizarea că nivelul antiq de călcare a putut fi stabilit la aproximativ 35-40 cm adâncime și că secțiunile au fost excavate paralel cu gardul fermei pomicole din localitate. (fig. 1)

Locuința nr. 1 (L₁): de formă dreptunghiulară, cu laturile de 4,20/2,75 m și cu o adâncime variind între 50 și 70 cm, în funcție de înclinarea naturală a terenului, a fost orientată N-NE/S-SV. În jumătatea sa estică au fost descoperite câteva mici lespezi de gresie nisipoasă, care par să indice, chiar în lipsa unor urme consistente de pământ ars și de cărbune, existența unei vetre de foc. Ca obiecte de inventar – lăsând la o parte un bogat material ceramic, care include și un fragment dintr-o căuție (fig. 5) și un altul de amforă, probabil rhodiană, se remarcă trei fusaiole, două discoidale și una bitronconică, precum și o piesă de fier care seamănă cu un zăvor (?).

Locuința nr. 2 (L₂): de formă dreptunghiulară (4,85/3,90 m), cu o adâncime variind între 30 și 40 cm, a fost orientată N-NE/S-SV (fig. 2). În zona sa centrală s-au descoperit câteva mici lespezi de piatră și urme slabe de cărbuni care indică, cu destulă certitudine, existența unei vetre de foc. Alături de materialul ceramic – printre care se remarcă două castronașe întregibile (fig. 2/8-9) – s-au mai descoperit trei fusaiole bitronconice și alte trei discoidale realizate din fragmente ceramice.

Locuința nr. 3 (L₃): de formă dreptunghiulară (2,90/2,00 m), adâncime medie cca. 60 cm a avut orientare N-NV/S-SE (fig. 2). În dreptul mijlocului laturii dinspre S-SE, o aglomerare de pietre și o evidentă densitate de cărbuni și urme de pământ ars au indicat existența certă a unei vetre de foc. Inventarul descoperit aici este reprezentat

(1) Comunicare susținută la cea de-a 22-a sesiune națională de rapoarte, Sibiu, 1989.

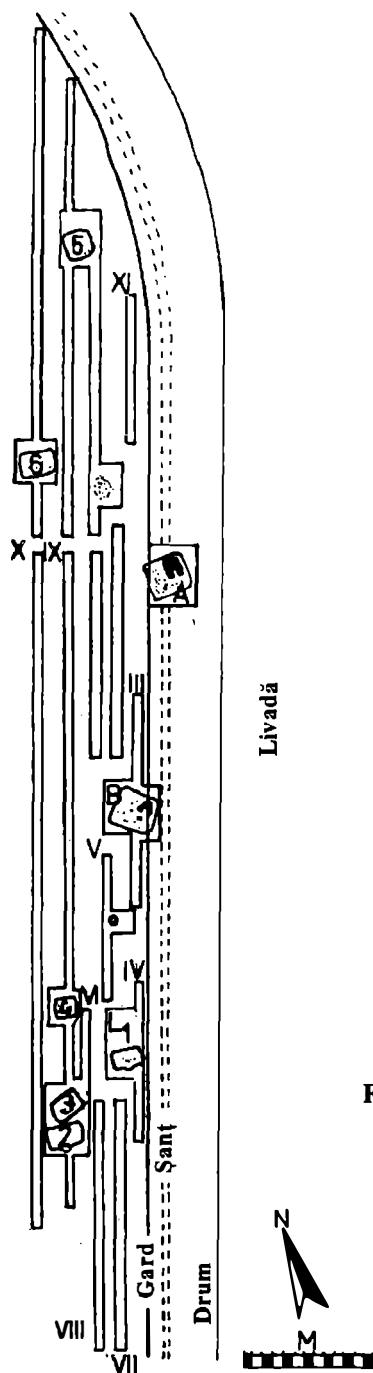

Fig. 1 Dolhești Mari – planul general al săpăturilor (1988-1989).

de o cantitate foarte modestă de ceramică fragmentară.

Locuința nr. 4 (L4): de formă aproape pătrată (2,10/2,00 m), adâncime variind în jurul a 60 cm, era orientată N-NE/S-SV și prezenta în zona centrală urme consistente de cenușă și cărbuni. Materialul ceramic descoperit aici se rezumă la câteva fragmente.

Locuința nr. 5 (L5): de formă aproape pătrată (2,40/2,35 m), cu adâncimea variind în jurul a 60 cm, a fost orientată NE-SV. După toate indiciile, nu a avut vatră de foc. Cu excepția unui fragment de tăviță cu marginea înaltă (fig. 4/5) și a unui fragment ceramic barbotinat – apărut puțin sub nivelul de călcare din locuință, celelalte câteva mici fragmente ceramice descoperite aici au avut un caracter cu totul atipic.

La 4,5 m de colțul nordic al acestui complex (în S IX), la o adâncime de aproape 50 cm, s-au descoperit grupate o lespede masivă din gresie nisipoasă, câteva cioburi și un fragment de lamă de cuțit.

Locuința nr. 6 (L6): de formă dreptunghiulară (3,80/2,60 m) avea orientarea N-S. După adâncimea nivelului de călcare antic, poate fi considerată ca fiind o locuință de suprafață. Nu a posedat instalație de foc. S-au observat doar urme rezultate din arderea construcției. Două lespezi din gresie, de mari dimensiuni, amplasate în latura estică au fost probabil folosite pentru așezat. Ceramica descoperită aici este deosebit de numeroasă și variată. La toate acestea se adaugă identificarea în secțiunea V, la o adâncime de 35-40 cm, a unei grupări amorfe de ceramică fragmentară însoțită de urme de cărbune, care pare să indice existența unei locuințe de suprafață de tipul colibei.

Analiza materialului ceramic. În situația în care cercetările nu au dus la descoperirea de obiecte de inventar arheologic deosebite, care în primul rând ar fi putut oferi criterii mai exacte de datare, se impune obligația de a analiza, cât mai temeinic, materialul ceramic descoperit. Trebuie însă subliniată, de la început, existența unor controverse de specialitate care tind să evidențieze – în special în ce privește ceramica Poienesti-Lukașovka – fie elementul autohton, fie pe cel germanic². Dacă în urmă cu câteva decenii, în literatura de specialitate românească și sovietică se încetățenise părerea conform căreia ceramica “bastarnă” aparținând așezărilor Poienesti-Lukașovka deține o pondere destul de modestă, variind între 10 și 30%³, cercetările și interpretările mai noi, datorate lui M. Babeș⁴, au dus la concluzia că și o mare parte din categoria ceramică lucrată grosier din lut amestecat cu cioburi pisate poate fi atribuit bastarnilor. Este vorba de vasele cu buze puternic profilate, adeseori barbotinate pe pântec, de cele decorate cu brăuri alveolate sau cu buze alveolate ori crestate, care se întâlnesc frecvent în Latène-ul mijlociu și târziu nordic. După opinia

- (2) M. Babeș, **Dacii și bastarnii**, în *MemAntiq* II, 1970, pag. 215-236, S. Teodor: **Contribuții la cunoașterea ceramicii din secolele III-II î.e.n. din Moldova**, în *SCIV*, 18, nr. 1/1968, pag. 25-46, idem, **Bastarnii pe teritoriul Moldovei**, în *SM*, III, 1973, pag. 40-41; Babeș: **Date arheologice și istorice privind partea de nord-est a Daciei în ultimele secole înaintea erei noastre**, în *SCIVA*, 36, nr. 3, pag. 183-211, ș.a.
- (3) M. Babeș, **Dacii și bastarnii**, pag. 224.
- (4) Cf. nota 2.

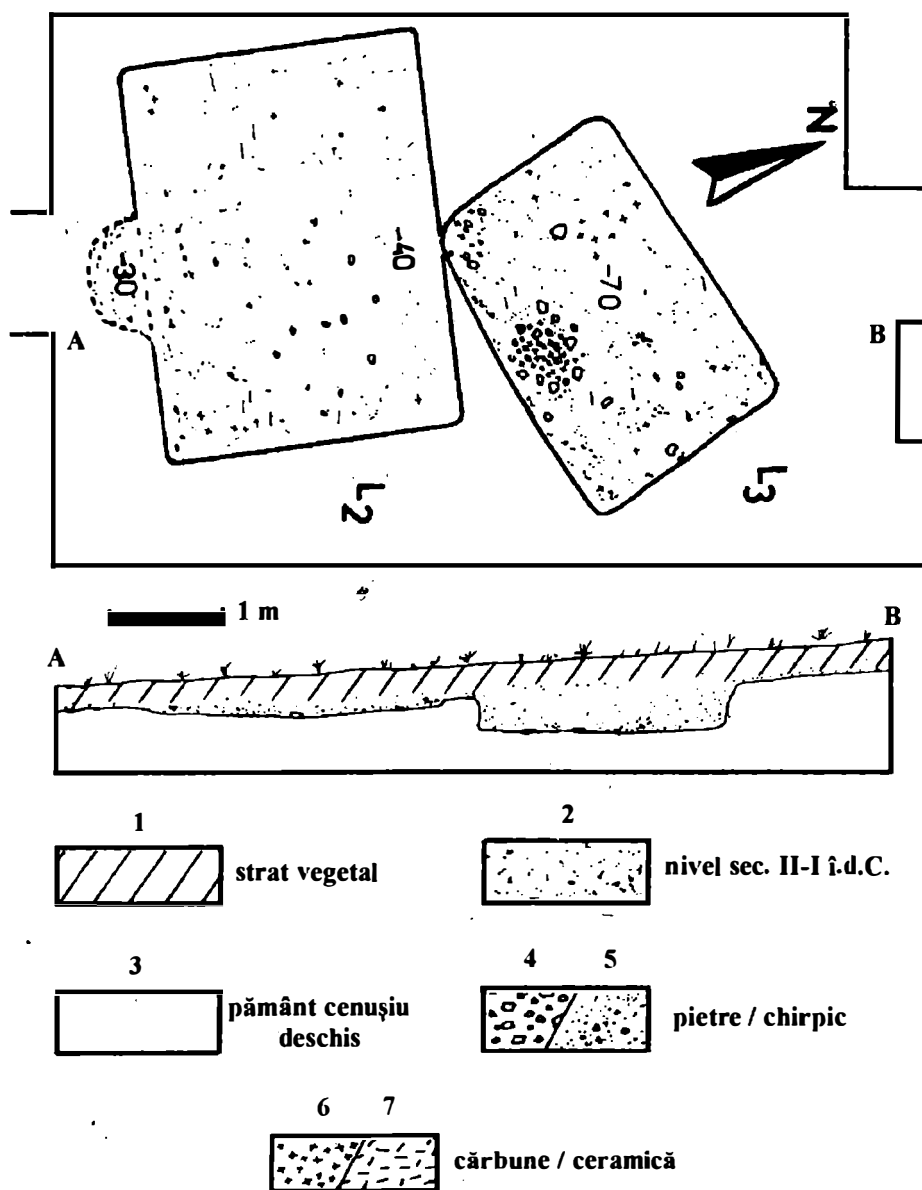

Fig. 2 Dolheștii Mari – Planul și profilul așezărilor 2 și 3.

noastră însă, nu este oportună în discuția de față luarea în considerație a unor modalități de ornamentare, precum înșiruirea de creștături sau alveole digitale pe buze sau brăuri în relief, deoarece aceasta pe de o parte a reprezentat o modalitate simplă, comună de înfrumusețare a ceramicii uzuale, iar pe de altă parte această modalitate de ornamentare are o veche tradiție de realizare în ceramica unor epoci anterioare pe spațiul nostru geografic.

Revenind la realitățile așezării de la Dolheștii Mari, precizăm că și aici se detașează două specii distincte:

A. *Ceramica de uz comun*: grosieră, poroasă, cu cioburi pisate mai mult sau mai puțin fin, cu nuanțe de la gălbui și cenușiu spre cărămiziu, ea deține un procentaj general de aproximativ 56%;

B. *Ceramica fină*, care prezintă două subspecii:

1. ceramica neagră, lustruită (cca. 20%);

2. ceramica arsă la cenușiu-gălbui, uneori lustruită, însă cu aspect ceva mai grosier (cca. 24%).

Deci, în cazul descoperirilor de la Dolheștii-Mari, ceramica zisă de uz “comun” deține o majoritate relativă față de cele două subspecii care totalizează cca. 44%. Chiar și așa, procentul relativ mare al ceramicii fine și semifine rămâne remarcabil. Pornind de la puținele indicii pe care le poate oferi ceramica, nu se pot face nici la Dolheștii Mari evidențieri mai sigure în privința realităților etnice ale culturii Poienesti-Lukașovka, cu atât mai mult cu cât s-a observat că în cuprinsul unor culturi arheologice ale vremii se găseau deseori elemente tehnologice preluate de populația majoritară de la alte populații cu care a venit în contact. În acest sens, un exemplu edificator poate fi cultura Sântana de Mureș care a preluat, în timp, numeroase modele ceramice și elemente de tehnologie de bază în realizarea ceramicii, caracteristice lumii romane provinciale, fără ca, ulterior, cineva să presupună printre purtătorii săi efectivi pe cetățenii Imperiului Roman. În această ordine de idei, ne putem întreba în ce măsură componenta etnică dacică majoritară a culturii Poienesti-Lukașovka nu a ajuns ea însăși să producă, să adopte unele din formele mai uzuale, socotite până acum drept “bastarne”. Ne referim la unele vase de mari dimensiuni, de cele mai multe ori barbotinate, sau la unele forme de castroane și străchini realizate din pastă semifină și arse spre cenușiu-gălbui. În sprijinul aceleiași idei de contacte și preluări de tehnici și modele ceramice care coexistă într-un complex cultural, se înscrie și la Dolheștii Mari prezența exemplarului de ceașcă dacică, descoperit în L₁, care a fost realizat dintr-o pastă semifină arsă spre cărămiziu-gălbui și având, ca ingredient, cioburi fin pisate. În interiorul său s-a putut constata păstrarea urmelor unei arderi secundare, poate de la întrebuițarea sa ca opai⁵. Această formă reprezentativă pentru ceramica geto-dacică⁵ a fost adeseori descoperită în cadrul unor așezări de epocă⁶. În plus, ca ne ajută și la datarea largă a așezării de la Dolheștii Mari, deoarece se

(5) I. H. Crișan: **Precizări în legătură cu cronologia ceștii dacice**, în **Drobeta**, 1976, pag. 34.

(6) S. Teodor: **Bastarnii pe teritoriul Moldovei**, pag. 41.

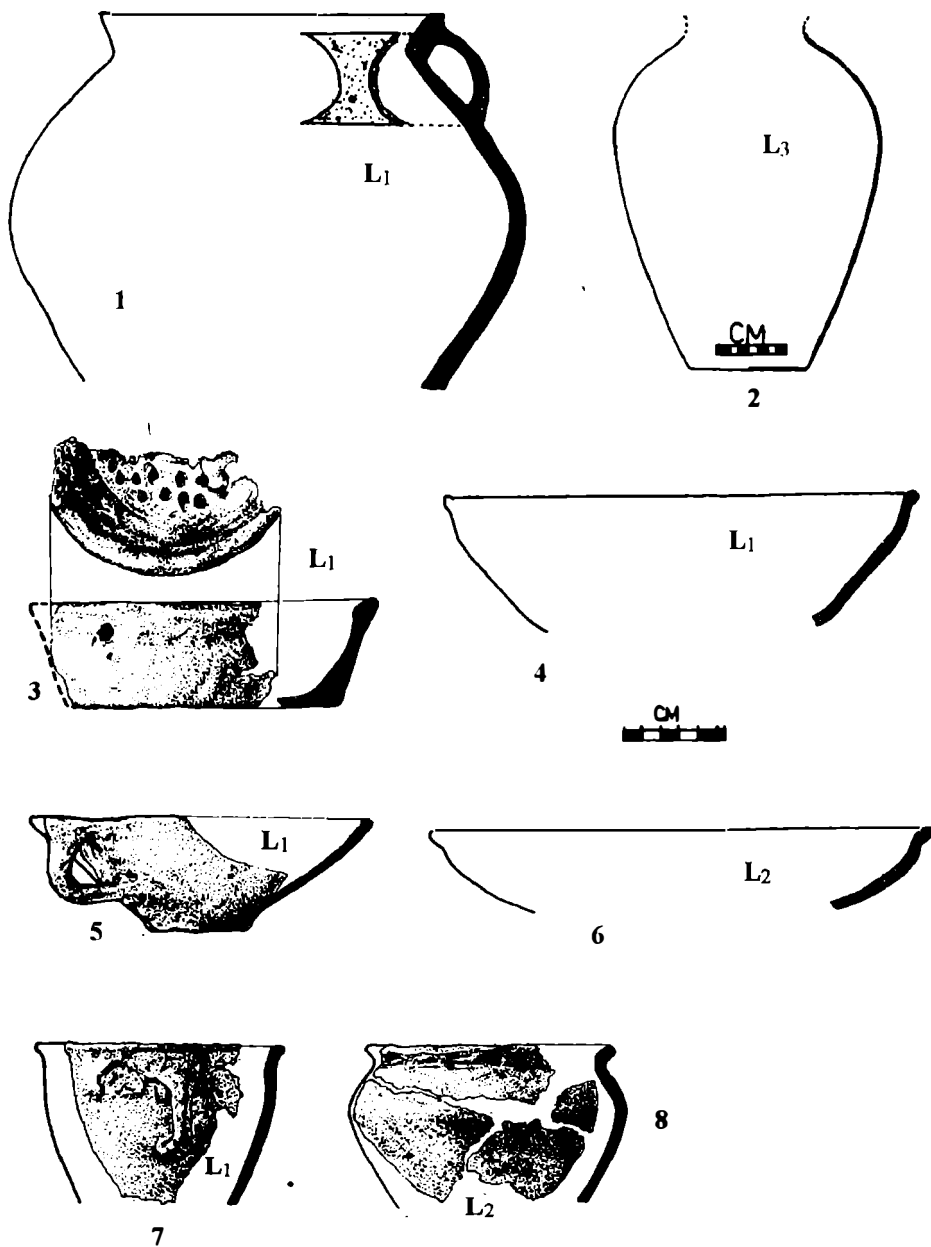

Fig. 3 Ceramică descoperită în L1-3

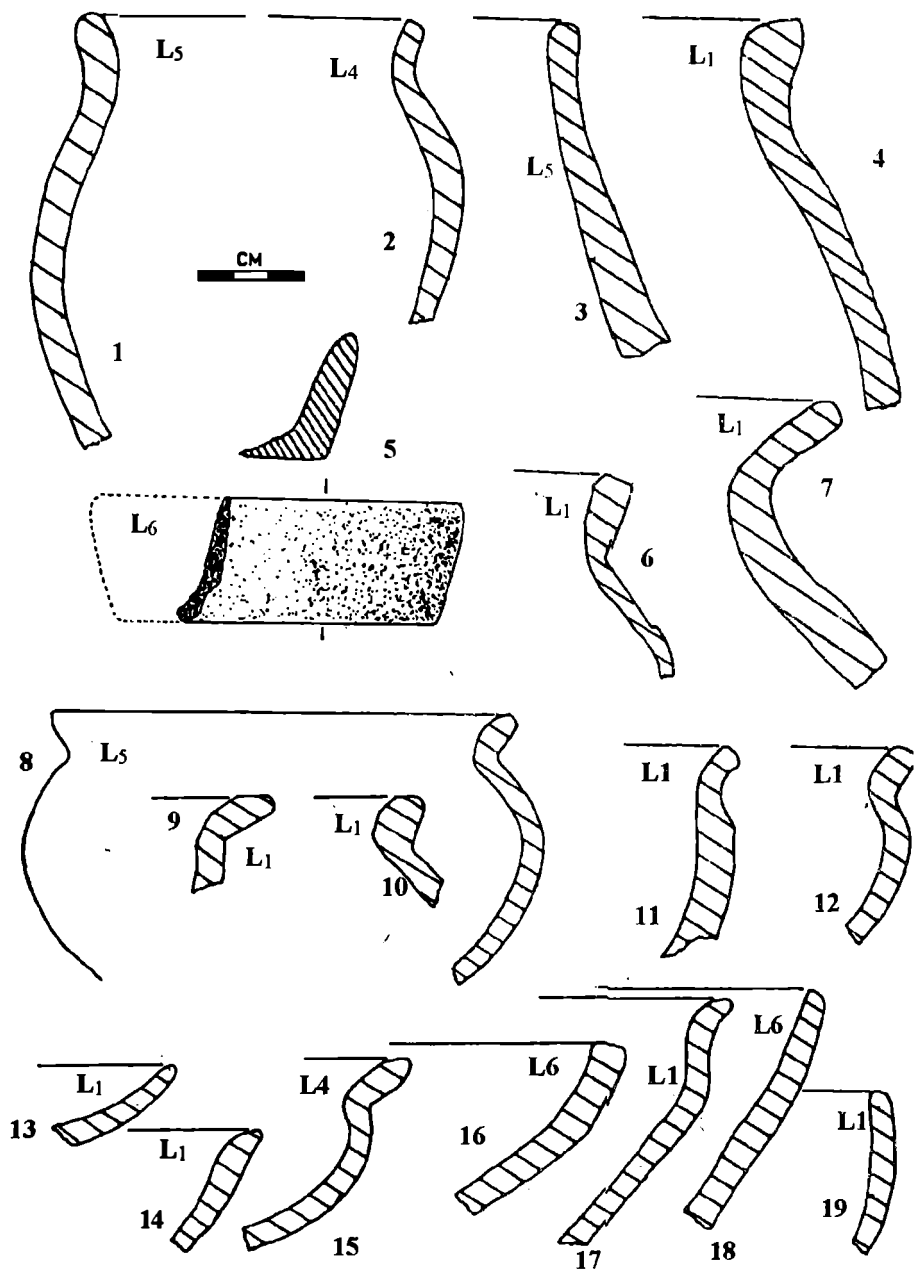

Fig. 4 Ceramică descoperită în L1-6

consideră⁷ – urmărindu-se fazele evoluției sale – că forma sa, pe deplin elaborată nu a apărut mai devreme de primul sfert al secolului al II-lea î.H.

Din păcate, unicul fragment de toartă de amforă descoperit, de proveniență probabil rhodiană, purtând urma unei ștampile dreptunghiulare, nu poate ajuta la o datare mai exactă. Din pastă poroasă, grosieră, s-au realizat vase borcan cu buze și umeri mai mult sau mai puțin proeminenți (fig. 4/1, 2, 4), vase de aspect bitronconic (fig. 4/3), castroane de diverse mărimi (fig. 4/16, 18), de cele mai multe ori imitând pe cele din pastă fină și, mai rar, tipsii cu marginea înălțată (fig. 4/5) și uncori cu fundul perforat pentru scurgerea lichidelor (fig. 3/3).

Din pastă fină, arsă în nuanțe de cenușiu, cărămiziu și gălbui au rezultat castronașe (fig. 4/11, 17, 19), străchini (fig. 3/4, 6; 4/13-15) și căni (fig. 3/7), iar din cea tradițională, neagră și de cele mai multe ori lustruită, pe lângă castroane (fig. 3/8-9; 4/6, 8, 10, 12) și străchini (fig. 4/9) de profile și dimensiuni variate. oale borcan – cu sau fără tortițe în formă de X (fig. 3/1) și vase de aspect globular. Tot în această ultimă categorie se include și un exemplar de vas de provizii ovoidat (fig. 3/2).

Concluzionând, putem afirma – pe baza celor de până acum – că perioada existenței așezării de la Dolheștii Mari debutează pe la începutul secolului al II-lea î.H., durata de locuire fiind aici însă foarte greu de precizat în actualul stadiu al cercetărilor. Așezarea a luat sfârșit în urma unei incendieri violente, așa cum demonstrează urmele materiale descoperite în cadrul complexelor de locuire, probabil în cursul primei jumătăți a ultimului secol înainte de Hristos.

ARCHAEOLOGICAL INVESTIGATIONS AT DOLHEȘTII MARI – SUCEAVA

Summary

Six dwellings belonging to Poicnești-Lukașovka culture have been discovered during the archaeological investigations made at Dolheștii Mari village concerning a settlement belonging to the period between VIth and VIIth centuries. They contain a rich lot of pottery including a Dacian type cup. This settlement is supposed to have existed during the period between the beginning of the IInd century B.C. and the first half of the next century.

List of illustrations

Fig. 1. General project of the archaeological at Dolheștii Mari village (1988-1989).

Fig. 2. The plans and profiles of the dwellings no. 2 and no. 3. 1, vegetal soil; 2, level the IInd-Ist centuries B.C.; 3, light gray soil; 4, stones; 5, burnt clay; 6, charcoal; 7, potsherds.

Fig. 3. Pottery belonging to the dwelling no. 1 (1, 3, 4, 5, 7).

(7) I. H. Crișan, *op. cit.*, pag. 35-38.